

mulier instituut

REBEL

Advies sportvoorzieningen Meestooflaan Hoeksche Waard

Corry Floor (Mulier Instituut)

Radboud Koning (Rebel)

Enno Gerdes (Rebel)

Paul Hover (Mulier Instituut)

Advies sportvoorzieningen Meestooflaan Hoeksche Waard

In opdracht van gemeente Hoeksche Waard

**Corry Floor
Radboud Koning
Enno Gerdes
Paul Hover**

© Mulier Instituut
Utrecht, mei 2021

Mulier Instituut
sportonderzoek voor beleid en samenleving

Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | I www.mulierinstituut.nl
E info@mulierinstituut.nl | T @mulierinstituut

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Doel en methode	4
1.3	Locatie Meestooflaan	4
1.4	Leeswijzer	5
2.	Overwegingen keuze sportterrein Meestooflaan	6
2.1	Denkkader	6
2.2	Zwembad	6
2.3	IJsbaan	8
2.4	Overige faciliteiten	10
2.5	Samenhang tussen faciliteiten	11
3.	Verzorgingsgebied en programmering zwembad	12
3.1	Herkomst abonnementhouders	12
3.2	Verwacht aantal bezoekers	15
3.3	Programmering en bezetting	16
4.	Ruimtelijke overwegingen	18
4.1	Het proces	18
4.2	De scenario's	19
5.	Conclusie	20
	Bijlage 1 Voorbeeldprogrammering klein en groot zwembad	21

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Hoeksche Waard is in januari 2019 gevormd door een samenvoeging van vijf gemeenten: Binnenmaas, Oud-Beijerland, Cromstrijen, Korendijk en Strijen. In 2018 heeft de toenmalige gemeente Cromstrijen besloten dat het verouderde zwembad De Waterstee vervangen zal worden door een nieuw zwembad. De overige vier gemeenten hebben ingestemd met dit voorstel. In de zomer van 2020 heeft het Mulier Instituut een onderzoek uitgevoerd naar de behoefte aan zwemwater in de gemeente Hoeksche Waard. Dit onderzoek heeft inzichtelijk gemaakt dat het sluiten van zwembad De Waterstee zonder het terugbouwen van een alternatief geen goede optie is voor de gemeente. Daarnaast is in dit onderzoek gekeken naar de mogelijkheid voor een groter zwembad dan voorzien was in eerder onderzoek, vanwege de behoefte aan zwemwater voor de zwemsport in de gemeente. De gemeente heeft op basis van dit onderzoek de keuze gemaakt om te kijken naar plaatsing van een nieuw zwembad in de kern Numansdorp. De grootte van het zwembad is nog niet vastgesteld.

1.2 Doel en methode

Het doel van dit project is het verzamelen van informatie waarmee de gemeente Hoeksche Waard wordt ondersteund bij de beleidsvorming over de nieuwbouw van een zwembad. Hierbij is aandacht voor de factoren die van invloed zullen zijn op latere beslissingen. Er wordt gestuurd op het schetsen van kansrijke scenario's die in een vervolgproject meegenomen kunnen worden. Voor dit project hebben het Mulier Instituut en Rebel hun kennis en ervaring gebundeld, op het gebied van respectievelijk sport(accommodaties) en maatschappelijke kosten-batenanalyses (MKBA's). Voor dit project is een literatuurstudie uitgevoerd en zijn analyses van secundaire data uitgevoerd.

1.3 Locatie Meestooflaan

De gemeenteraad van Hoeksche Waard heeft een voorkeur uitgesproken om te inventariseren of er een nieuw zwembad kan worden gebouwd op de locatie Meestooflaan (kaart 1.1). Het sportterrein kent op dit moment een (onverharde) ijsbaan, drie beachvolleybalvelden, een jeu-de-boulesterrein en een clubhuis waar onder andere de ijsvereniging en de hengelsportvereniging gebruik van maken. Het zwembad komt erbij. Dat leidt tot een nieuwe planologische indeling. Nabij het sportterrein liggen een tennisclub, een sporthal (met parkeerplaatsen) en het oude gemeentehuis.

Kaart 1.1 Satellietbeeld terrein locatie Meestooftaan

Bron: Google Maps.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is een overzicht opgenomen van de overwegingen die vanuit het MKBA-perspectief een rol spelen bij de keuze voor faciliteiten aan de Meestooftaan, met daarbij een focus op het zwembad en de ijsbaan. Dit overzicht geeft een eerste aanzet om na te denken over relevante factoren voor een MKBA. In hoofdstuk 3 zijn resultaten gepresenteerd over het verzorgingsgebied van het huidige zwembad De Waterstee en implicaties hiervan voor een nieuw zwembad. Hoofdstuk 4 gaat over de verschillende overwegingen die in het participatietraject naar voren zijn gebracht voor de ruimtelijke inrichting van het terrein. In hoofdstuk 5 wordt het advies verwoord.

2. Overwegingen keuze sportterrein Meestooftaan

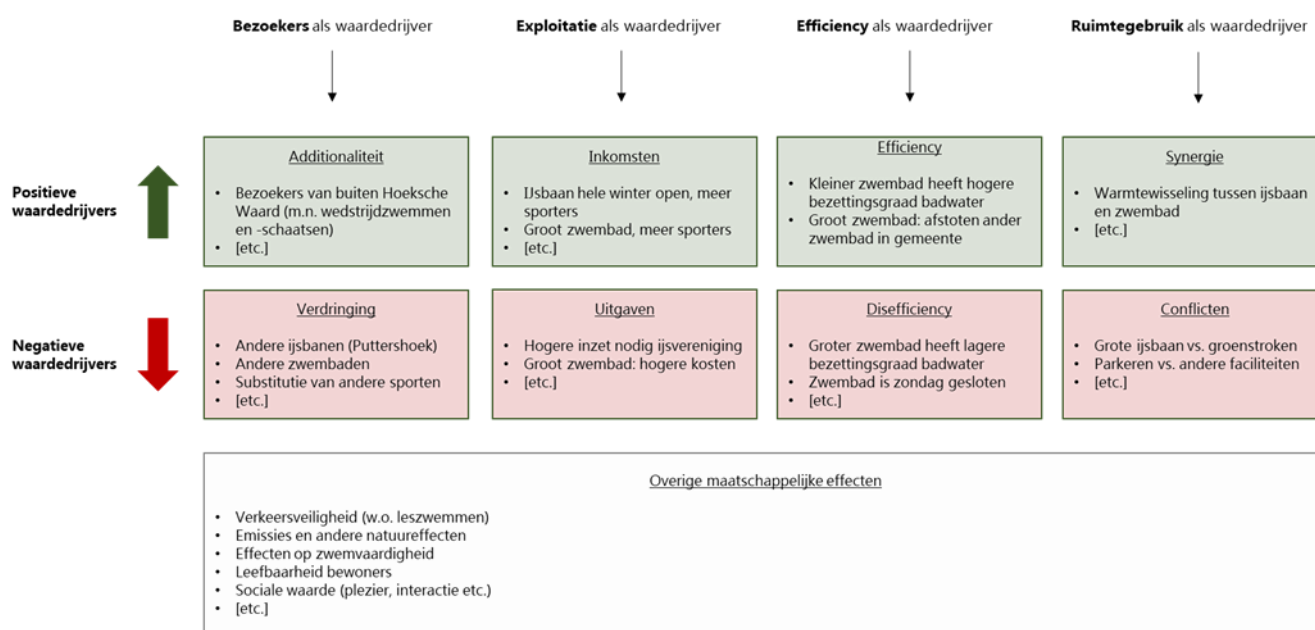
De vraag aan het Mulier Instituut en Rebel was welke economische en maatschappelijke overwegingen een rol spelen bij de keuzes die in de planologische indeling te maken zijn. De gemeente Hoeksche Waard heeft ons bewust vroeg in het proces - nog tijdens het participatietraject met verenigingen en bewoners - betrokken om deze overwegingen in beeld te brengen.

2.1 Denkkader

In economische analyses (zowel businesscases als MKBA's) zijn we gewend te kijken naar 'waarde' en wat de belangrijkste waardedrijvers zijn. Dat kan zowel negatief als positief zijn. In figuur 2.1 wordt voor dit onderzoek een schets gegeven van mogelijke waardedrijvers. Die is nog niet uitputtend en zou bij een eventuele vervolgstudie verder uitgediept kunnen worden.

In de volgende paragrafen van dit hoofdstuk worden de mogelijke waardedrijvers behandeld voor de ontwikkeling van het terrein tot een multifunctioneel sportpark, inclusief zwembad en verharde ijsbaan. We vatten steeds de economische en maatschappelijke overwegingen samen die we op dit moment zien vanuit de optiek van het te realiseren zwembad (paragraaf 2.2), de ijsbaan (paragraaf 2.3), overige faciliteiten (paragraaf 2.4) en waar het gaat om de samenhang tussen faciliteiten (paragraaf 2.5). Voor alle overwegingen geldt dat nader onderzoek nodig is om te toetsen in hoeverre de overwegingen in de praktijk een rol spelen.

Figuur 2.1 Schets van positieve en negatieve waardedrijvers voor een multifunctioneel sportpark aan de Meestooftaan

2.2 Zwembad

Bij Raadsbesluit van 13 oktober 2020 is vastgelegd dat de gemeenteraad Hoeksche Waard het voornemen heeft om het nieuwe zwembad aan te leggen op het sportterrein aan de Meestooftaan. Dit is de voorkeurslocatie. Alternatieve zoeklocaties zullen pas in beeld komen zodra de voorkeurslocatie technisch/ruimtelijk niet mogelijk blijkt of op te weinig draagvlak kan rekenen.

Belangrijke randvoorwaarde voor het realiseren van het nieuwe zwembad aan de Meestooflaan is dat 80 procent van de planruimte voor bestaande gebruikers beschikbaar moet blijven. Het heeft de voorkeur van de gemeenteraad om de haalbaarheid van een groot zwembad (twee bassins, waaronder een wedstrijdbassin) te onderzoeken. Een klein zwembad (één bassin) geldt als alternatief. De verwachting is dat beide alternatieven binnen de 80-procentnorm passen.

Economische overwegingen

- Realisatie van een groot zwembad betekent meer onbenut badwater (met name overdag), meer benodigde parkeerplekken (investeringskosten, maar vooral ruimtegebruik), hogere opbrengsten en hogere kosten.
- De bouw van een groot zwembad biedt mogelijk de gelegenheid om in de toekomst een van de andere zwembaden in de gemeente te sluiten, wat een besparing op de exploitatiesubsidie van de gemeente kan opleveren.
- Verdringing: realisatie van een nieuw zwembad geeft mogelijk verdringing op het moment dat de verzorgingsgebieden van zwembaden overlappen. Dit risico op verdringing is bij een groot zwembad in potentie sterker, omdat het verzorgingsgebied dan groter is. Een herkomstanalyse van abonneementhouders bij de verschillende zwembaden biedt mogelijk inzicht in de omvang van eventuele verdringing.
- We hebben vernomen dat de verantwoordelijke wethouder de voorkeur heeft uitgesproken om het zwembad op zondag gesloten te houden (zoals bij De Waterstee nu ook het geval is). De impact hiervan voor het wedstrijdschwemmen is beperkt, want dat vindt grotendeels op zaterdag plaats. Voor andere functies heeft het wel gevolgen. De marginale kosten van een dag open zijn bestaan uit personeel en schoonmaak (energiekosten en afschrijven lopen door), terwijl inkomsten wel verloren gaan (zoals entree en horeca). Dat is onder de aanname dat de vraag zich niet volledig over andere dagen uitspreidt.
- De tarifiering kan leiden tot een substitutie-effect. Dit speelt voornamelijk voor activiteiten zoals banenzwemmen en doelgroepactiviteiten. Als de kosten van het kaartje te hoog zijn, kunnen mensen de keuze maken voor een andere sportactiviteit. Voor leszwemmen en zwemsport speelt dit een minder grote rol. Daarnaast is het aannemelijk dat de exploitatie van een groot zwembad duurder is dan die van een klein zwembad. Bij een gelijke exploitatiesubsidie vanuit de gemeente kan het zijn dat de tarifiering omhoog moet om de businesscase sluitend te maken.
- Bovenstaande overwegingen staan grotendeels los van de locatie van het zwembad aan de Meestooflaan of elders (uitgezonderd het punt over verdringing).
- Er dient rekening te worden gehouden met de mogelijkheid van differentiatie van de zwemwatertemperatuur. De watertemperatuur dient te worden afgestemd op het type zwemactiviteit en de doelgroep. Zo geldt voor de zwemsport bijvoorbeeld dat de temperatuur maximaal 28 graden mag zijn. Wat betreft de doelgroepen kunnen kleine kinderen, personen met een handicap en ouderen beter worden bediend met relatief warm zwemwater.¹

Maatschappelijke overwegingen

- Activiteiten in het zwembad²:
 - Leszwemmen: zowel in het kleine als in het grote zwembad kan deze activiteit voldoende plaatsvinden.

¹ Voor meer informatie over de watertemperatuur, zie: Floor, C., Ruikes, D., Schots, M. & Hoekman, R. (2020). *Behoeftte aan overdekt zwemwater in de gemeente Hoeksche Waard*. Utrecht: Mulier Instituut.

² Floor, C., Ruikes, D., Schots, M. & Hoekman, R. (2020). *Behoeftte aan overdekt zwemwater in de gemeente Hoeksche Waard*. Utrecht: Mulier Instituut.

- Schoolzwemmen: hiervoor is het van belang dat er een zwembad nabij de scholen is. De reisafstanden naar het zwembad moeten daarom worden meegenomen in de plannen voor een nieuw zwembad. Momenteel biedt de gemeente Hoeksche Waard schoolzwemmen aan in De Waterstee en De Wellen. Niet in alle delen van de gemeente wordt schoolzwemmen aangeboden. De gebieden die voor de gemeentelijke herindeling schoolzwemmen hadden, bieden dat nog steeds aan. De gemeente heeft nog geen keuze gemaakt over de toekomst van het schoolzwemmen.
- Zwemsport: een klein zwembad biedt voor zwemvereniging ZPC te weinig mogelijkheden om de wedstrijden te organiseren die ze willen. Gelet op het karakter van de andere zwembaden in de gemeente zou het aantrekkelijk zijn om voor het grote zwembad te kiezen en hiermee te voorzien in de behoefte aan zwemwater voor zwemsport. Nu maken verenigingen voor wedstrijden vooral gebruik van zwembaden buiten de gemeente.
- Zwemsport: het zwembad zal voor zowel waterpolo als wedstrijdzwemmen worden ingezet. Hierbij moet rekening gehouden worden met een minimale diepte en omvang om op een bepaald niveau te kunnen trainen en wedstrijden te kunnen organiseren. Voor wedstrijden is minimaal benodigd: 25-meterbassin met zes banen, met minimale diepte van 2 meter.
- Banenzwemmen: zowel in het kleine als in het grote zwembad kan deze activiteit voldoende plaatsvinden.
- Doelgroepactiviteiten: zowel in het kleine als in het grote zwembad kan deze activiteit voldoende plaatsvinden.
- Recreatief zwemmen: zowel in het kleine als in het grote zwembad wordt momenteel geen rekening gehouden met extra voorzieningen voor recreatief zwemmen door kinderen. De Boogerd en Laco Strijen zijn de zwembaden in de gemeente voor deze activiteit.
- Reisafstand¹: de keuze voor een klein of groot zwembad beïnvloedt de reisafstand in principe niet. Als andere keuzes worden gemaakt in de configuratie van zwembaden in de gemeente, kan dit wel van invloed zijn.
- Bereikbaarheid³: een goede verbinding via het wegennet en openbaar vervoer zorgt ervoor dat verschillende doelgroepen (denk hierbij ook aan ouderen) gemakkelijker gebruik zullen maken van een zwembad. Denk hierbij niet alleen aan inwoners uit de eigen gemeente, maar ook aan inwoners van buiten de gemeente (zwembaden op Goeree-Overflakkee liggen in het westen van de gemeente; De Waterstee is een van de zwembaden waar inwoners uit het oosten van deze gemeente gebruik van maken⁴).
- Zondagsluiting: op dit moment is onbekend hoe de inwoners van Numansdorp staan tegenover zondagopening/-sluiting van het zwembad.

2.3 Ijsbaan

IJsvereniging Nooitgedagt maakt gebruik van de locatie op de Meestooflaan voor het aanbieden van recreatief schaatsen en - als de duur van vorst het toelaat - wedstrijdschaatsen. Dat wordt in het geval van een langdurige vorstperiode gefaciliteerd door het grasveld onder water te laten lopen. Het ledenaantal van Nooitgedagt wordt geschat op ongeveer 2.500, al heeft dat recent een flinke impuls gehad, toen in februari de schaatskoorts uitbrak en zich nieuwe leden hebben aangemeld.

³ Floor, C., Wezenberg-Hoenderkamp, K., & Hoekman, R.H.A. (2020). *Planningsinstrument zwembaden: instrumentarium voor behoeftebepaling aan overdekt zwemwater binnen gemeenten en regio's*. Utrecht: Mulier Instituut.

⁴ Floor, C., Brus, J., Hoekman, R.H.A. (2020). *Behoeftte aan zwemwater op Goeree-Overflakkee: Inzicht in de behoefte aan overdekt zwemwater nu (2019) en in de toekomst (2025 en 2035)*. Utrecht: Mulier Instituut.

De vereniging heeft een voorziening nodig om de sport te kunnen beoefenen. Nu is dat natuurijs. Bekend is echter dat het aantal vorstdagen door klimaatverandering in de toekomst naar verwachting minder wordt. Daarom staat Nooitgedagt welwillend tegenover het verkennen van een verharde ijsbaan met koel-vriesondersteuning, die kans biedt op meer schaatsdagen. In de ontwerpschetsen die tot nu toe zijn gemaakt van sportpark Meestooftaan, inclusief het nieuwe zwembad, is onvoldoende ruimte voor een 333- of 400-meterbaan, een vereiste voor het organiseren van wedstrijden. Daarom wordt nu gekeken naar een verharde baan van beperktere omvang.

Daarnaast ziet de ijsvereniging waarde in het aanleggen van een krabbelbaan en kan mogelijk van de binnenruimte van de ijsbaan gebruik worden gemaakt. Niet elke functie is hiervoor even goed geschikt, mede omdat het ijs daarvoor overgestoken zou moeten worden. Zo is het bijvoorbeeld moeilijk denkbaar dat er parkeerplaatsen op het middenterrein worden gerealiseerd.

Economische overwegingen

- Een verharde baan met koel-vriesondersteuning betekent enerzijds een toename van exploitatiekosten en anderzijds een mogelijke groei in lidmaatschappen, vanwege de mogelijkheid om meer winterdagen het ijs op te gaan. Het ledenaantal kan beter over de dagen verspreid worden (er is een minder sterke piekperiode).
- Deels kan deze verwachte toename in lidmaatschappen substitutie met andere sporten betekenen: als men meer gaat schaatsen, ziet men mogelijk af van andere sporten. Dan is er nog wel een baat voor de ijsvereniging - steviger ledenbestand, hogere kantine-inkomsten, enz. - maar niet per se voor de gemeente (er wordt niet per definitie meer gesport).
- Een 333-meterbaan geeft de mogelijkheid om wedstrijden te organiseren (een kleinere baan niet). De reisbereidheid onder wedstrijddrijders is groter, dus zijn meer bezoekers van buiten de gemeente te verwachten. Dat leidt voor de gemeente in theorie tot additionele bestedingen, die in een MKBA meegeteld mogen worden, maar het effect op bestedingen die in de gemeente terechtkomen is naar verwachting erg klein.
- Mogelijk nadeel van een 333- (of 400-)meterbaan is verdringing van wedstrijdschaatsers op de ijsbaan Puttershoek. Dat is ook gemeente Hoeksche Waard. Een herkomstanalyse van lidmaatschappen van deze ijsbaan kan inzicht bieden in de vraag of het verzorgingsgebied aantrekkelijk genoeg is om een tweede (verharde) ijsbaan geschikt voor wedstrijdschaatsen te realiseren in de gemeente.
- Ingeschat wordt dat de aantrekkingskracht van een verharde ijsbaan voor recreanten niet sterk afhangt van de lengte van de baan (333/400 meter of korter). Bij een langere baan zijn wedstrijden mogelijk, wat enerzijds inspirerend kan zijn voor recreatieve schaatsers, maar anderzijds juist een afschrikwekkende werking kan hebben (bezetting van de baan in weekenden voor wedstrijden).
- Voor het binnenterrein van de ijsbaan gelden verschillende mogelijkheden:
 - krabbelbaan: levert economisch gezien waarschijnlijk weinig extra baat op (maar maatschappelijk wel);
 - clubhuis: biedt (beperkt) ruimte in de indeling van het plangebied, maar een ligging midden in de baan geeft praktische bereikbaarheidsproblemen;
 - skatebaan: is een concrete mogelijkheid, maar onbekend is hoeveel vraag ernaar is;
 - parkeerterrein: dan zijn extra investeringen nodig voor bijvoorbeeld een brug over het ijs, of zouden parkeerplekken alleen in de zomer te gebruiken moeten zijn.

Maatschappelijke overwegingen

- Het is niet duidelijk of de vereniging de exploitatie van de ijsbaan gedurende meerdere maanden per jaar op zich kan nemen. Daarvoor zijn de vitaliteit en organisatiekracht van de vereniging van belang.
- Ervan uitgaand dat de huidige klimaatmodellen juist zijn, kan de overgang naar een verharde baan de toekomstbestendigheid van de ijsvereniging verhogen, in ieder geval voor de komende jaren.

- De frequentie van schaatsen fluctueert sterk onder de Nederlandse bevolking. Zo'n 1 à 2 procent van de Nederlandse bevolking schaatst wekelijks, ongeveer 4 procent schaatst minimaal één keer per jaar. Bovendien verloopt de ledenontwikkeling grillig: een impuls in bijzondere jaren dat er natuurijs ligt (zoals dit jaar blijkt), die weer kan verwateren in de jaren erna.

2.4 Overige faciliteiten

Andere gebruiksfuncties van het sportterrein zijn beachvolleybal, jeu de boules en parkeren. Voor jeu de boules zijn er geen uitbreidingsplannen, voor beachvolleybal wel (uitbreiding van drie naar zes velden en het plaatsen van een tribune), en door de komst van het zwembad zijn mogelijk extra parkeerplaatsen nodig.

Beachvolleybal

Economische en maatschappelijke overwegingen

- Bij uitbreiding naar zes banen krijgen de velden een A-status en is er de mogelijkheid om grotere evenementen te organiseren.
- De kosten van het beheren van drie extra volleybalvelden zijn gering.
- Het realiseren van een tribune (en eventueel ruimte voor reclame-uitingen) zorgt voor extra inkomsten voor de beachvolleybalvereniging.
- Voor omwonenden geven evenementen mogelijk geluidsoverlast, zo is hun vrees. Het gaat om een relatief kort seizoen waarin intensief gebruik wordt gemaakt van de ruimte.

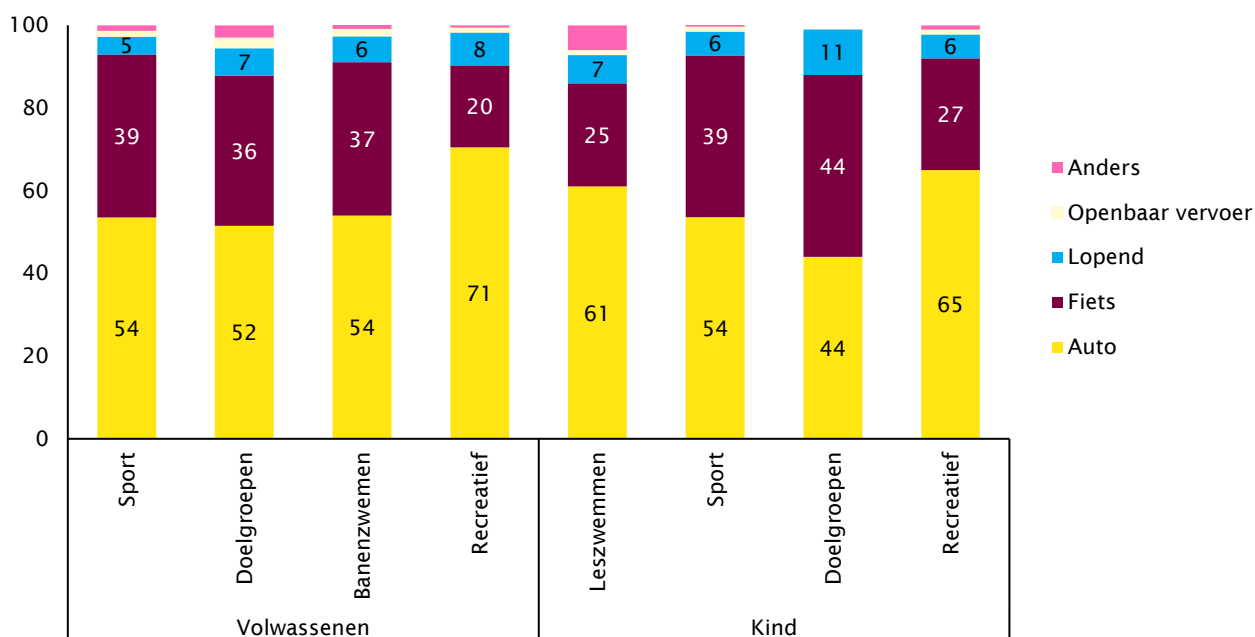
Parkeren

Economische en maatschappelijke overwegingen

- Veiligheid is een relevant thema. Kinderen die leeszwellen zouden idealiter niet te ver moeten lopen van de parkeerplaats naar het zwembad en geen weg moeten oversteken.
- Mogelijk ontstaat frustratie bij omwonenden bij een (toenemend) tekort aan parkeerplekken.
- Voor de benodigde parkeerplekken bij zwembaden is bureau Wissing uitgegaan van 12,5 plekken per 100 m² zwemwater⁵. Bij het hanteren van dit uitgangspunt geldt:
 - klein zwembad: ongeveer 50 parkeerplaatsen nodig;
 - groot zwembad: ongeveer 85 parkeerplaatsen nodig.
- In figuur 2.2 staat een overzicht van het vervoermiddel van bezoekers van zwembaden². Wedstrijden van de zwemsport zijn niet meegenomen in deze figuur.

⁵ Wissing (2018). *Ruimtelijke scan zwembad Numansdorp, Cromstrijen*. Barendrecht: Wissing.

Figuur 2.2 Vervoermiddel naar een overdekt zwembad in Nederland voor volwassenen en kinderen naar activiteit (in procenten)

- Drukte bij parkeren: niet op alle momenten van de dag en op alle dagen is het even druk bij het zwembad. Dit heeft de volgende implicaties voor een klein of groot zwembad:
 - Klein zwembad: drukte zal vooral ontstaan tijdens uren voor het leszwemmen. Tussen 15:30-19:00 uur doordeweeks en 9:00-12:00 uur in het weekend.
 - Groot zwembad: drukte zal ontstaan tijdens de uren voor leszwemmen, voor zwemsport doordeweeks (na 19:00 uur) en bij wedstrijden van de zwemsport in het weekend (tussen 15:00-20:00 uur). Met een groter zwembad is de verwachting dat niet alleen ZPC Numansdorp, maar ook verenigingen uit andere delen van de gemeente gebruik zullen maken van het zwemwater. Een langere reisafstand betekent dat meer bezoekers met de auto zullen komen. Voor de wedstrijden komen inwoners uit andere gemeenten en deze bezoekers komen vrijwel allemaal met de auto.
- Vooral in het weekend zal de parkeerdruk van verschillende voorzieningen, zoals de ijsbaan (winter), de beachsportvelden (zomer), de tennisbanen, het zwembad en de sporthal, met elkaar knellen. De druk op parkeren in het weekend is groter bij de keuze voor het grote zwembad dan bij het kleine zwembad.

2.5 Samenhang tussen faciliteiten

Ten slotte gelden er economische en/of maatschappelijke overwegingen die niet hangen aan een van de faciliteiten op het sportterrein, maar aan de combinatie van faciliteiten.

Economische en maatschappelijke overwegingen

- Bij een grote ijsbaan is een groenstrook niet handhaafbaar. De economische impact hiervan is heel klein, maar het zou wel stuiten op bezwaar van bewoners.
- Bij ligging van het zwembad nabij de ijsbaan is eventueel een warmtewisselingsysteem mogelijk. Dat geeft een lagere energierekening voor het zwembad en is dus gunstig voor de exploitatie. Bij een ontwerp waarbij het zwembad niet op het terrein aan de Meestoflaan komt te liggen, vervalt dit mogelijke voordeel.

3. Verzorgingsgebied en programmering zwembad

Om meer inzicht te geven in de verwachte bezoekaantallen en de verkeersbewegingen van een nieuw zwembad aan de Meestooftaan in Numansdorp is een analyse gemaakt van het verzorgingsgebied aan de hand van het huidige zwembad De Waterstee. Op deze manier kunnen doorrekeningen gemaakt worden voor een nieuw zwembad. Hierbij moet rekening gehouden worden met het feit dat een nieuwe sportvoorziening met een aantrekkelijke uitstraling ook kan zorgen voor extra bezoekers. Daarnaast is het aantal bezoekers voor een zwembad aan de Meestooftaan afhankelijk van het type zwembad en de grootte ervan.

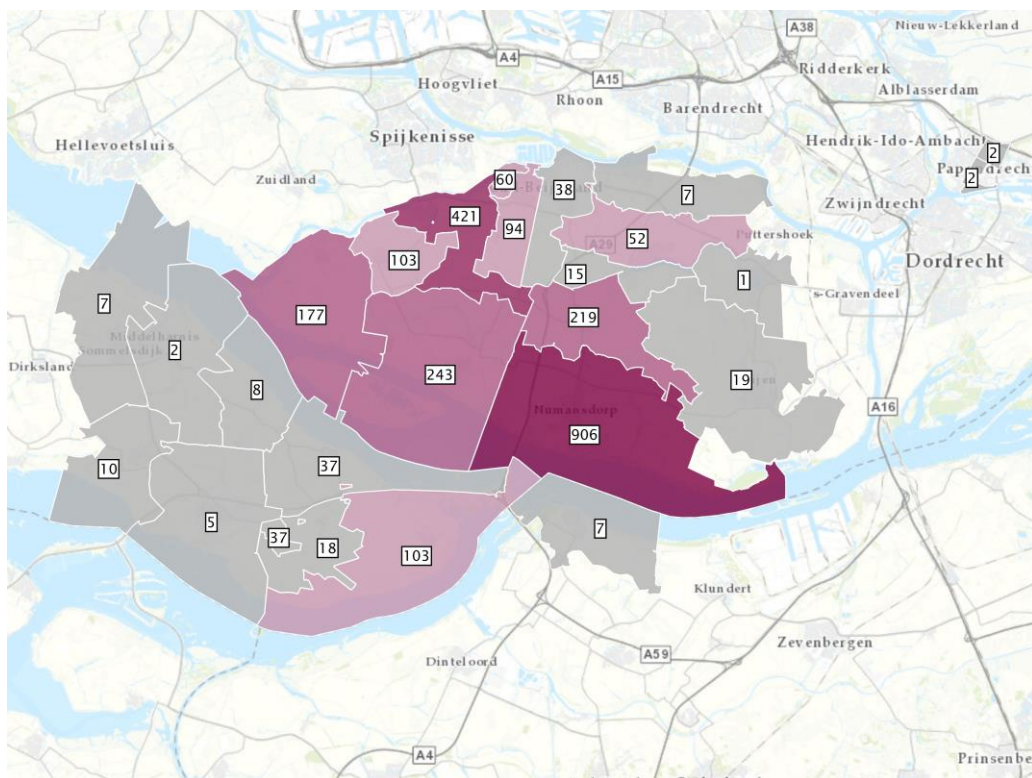
3.1 Herkomst abonenthouders

Het verzorgingsgebied van het huidige zwembad De Waterstee is in kaart gebracht door middel van een analyse van de verkochte kaarten voor verschillende activiteiten in het zwembad en van de leden van zwemvereniging ZPC Numansdorp.

Zwemlessen

Een van de belangrijkste activiteiten van zwembad De Waterstee zijn de zwemlessen. Ook in het geval van een nieuw zwembad wordt verwacht dat dit een belangrijke activiteit is, ongeacht of het om een groot of klein nieuw zwembad gaat. Kijkend naar kaart 3.1a is te zien dat de meeste kaartjes voor zwemles zijn verkocht in Numansdorp (38%), maar dat ook kaarten zijn verkocht aan inwoners van de omliggende kernen, vooral in het noordwesten van de gemeente, zoals Nieuw-Beijerland (18%), Zuid-Beijerland (10%) en Klaaswaal (10%). Ongeveer 9 procent van de kaarten voor zwemles wordt verkocht aan bezoekers van buiten de gemeente, voornamelijk aan inwoners van Goeree-Overflakkee.

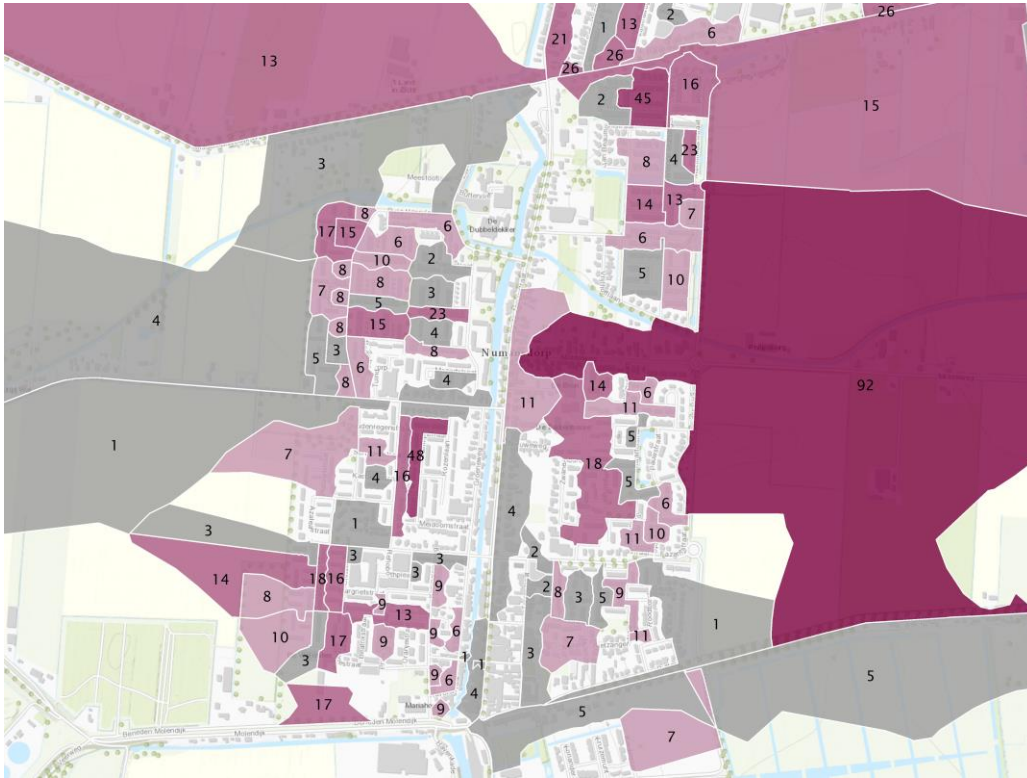
Kaart 3.1a Verkochte kaarten voor zwemles door zwembad De Waterstee in 2019 in de regio naar postcodegebied (in absolute aantallen)

Bron: Zwembad De Waterstee. Bewerking: Mulier Instituut.

Als we de kaart met postcodes uitvergroten voor Numansdorp (kaart 3.1b), zien we dat de bezoekers voor zwemles uit de hele kern afkomstig zijn.

Kaart 3.1b Verkochte kaarten voor zwemles door zwembad De Waterstee in 2019 in Numansdorp (in absolute aantallen)

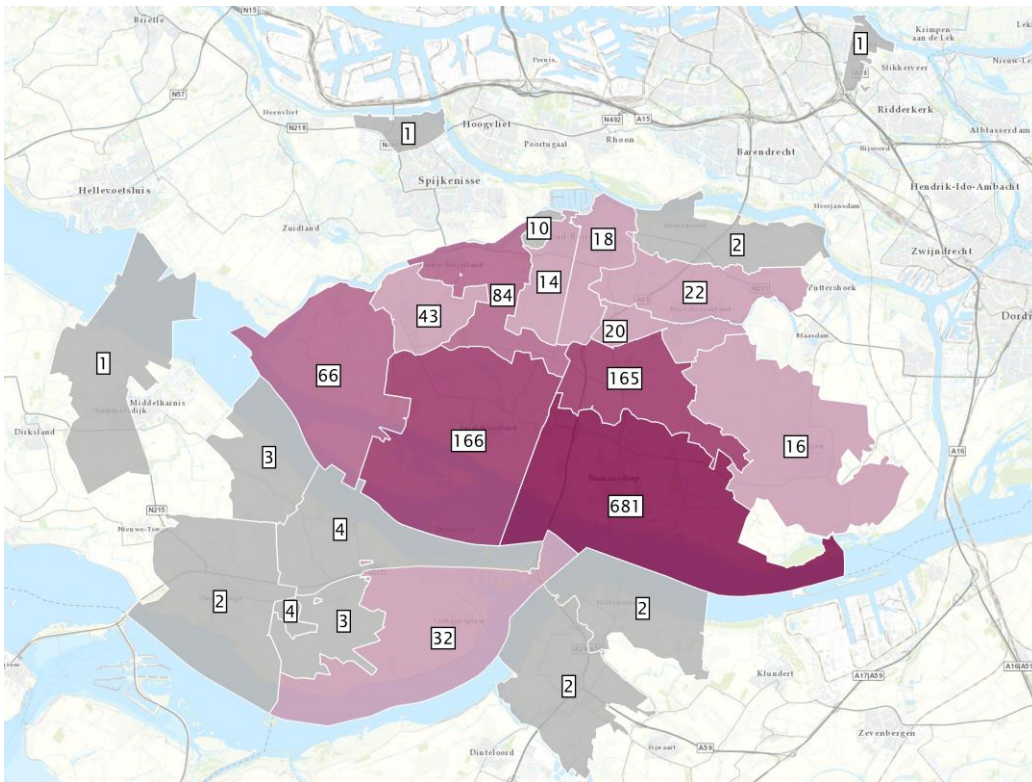
Bron: Zwembad De Waterstee. Bewerking: Mulier Instituut.

Banenzwemmen, doelgroepactiviteiten en recreatief zwemmen

De activiteiten banenzwemmen, doelgroepactiviteiten en recreatief zwemmen worden op één kaart weergegeven, omdat op basis van de kaartverkoop van zwembad De Waterstee geen onderscheid gemaakt kan worden tussen deze activiteiten. Kaart 3.2a laat eenzelfde beeld zien als de kaart van het leszwemmen. Het merendeel van de kaarten wordt verkocht aan inwoners van Numansdorp (53%). De belangrijkste omliggende kernen waar bezoekers vandaan komen zijn Klaaswaal (12%) en Zuid-Beijerland (12%). Voor deze activiteiten komt ongeveer 5 procent van de bezoekers niet uit de gemeente Hoeksche Waard.

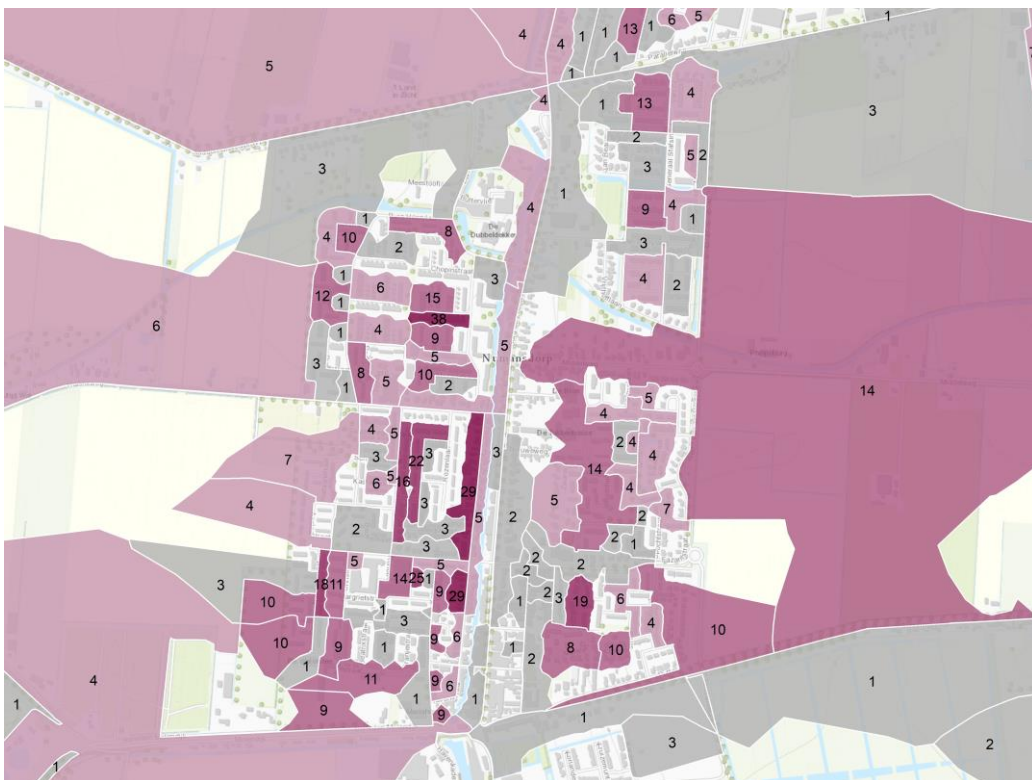
Als we de kaart uitvergroten voor Numansdorp (kaart 3.2b), zien we dat het soms net wat andere postcodes zijn dan bij het leszwemmen. Dit is een logisch gevolg van het feit dat voor deze activiteiten een andere doelgroep wordt verwacht. Banenzwemmen wordt veelal door volwassenen gedaan en de belangrijkste doelgroep voor doelgroepactiviteiten zijn ouderen, terwijl het leszwemmen vooral plaatsvindt in de leeftijd 5-7 jaar.

Kaart 3.2a Verkochte kaarten voor banenzwemmen, doelgroepactiviteiten en recreatief zwemmen door zwembad De Waterstee in 2019 in de regio (in absolute aantallen)

Bron: Zwembad De Waterstee. Bewerking: Mulier Instituut.

Kaart 3.2b Verkochte kaarten voor banenzwemmen, doelgroepactiviteiten en recreatief zwemmen door zwembad De Waterstee in 2019 in Numansdorp (in absolute aantallen)

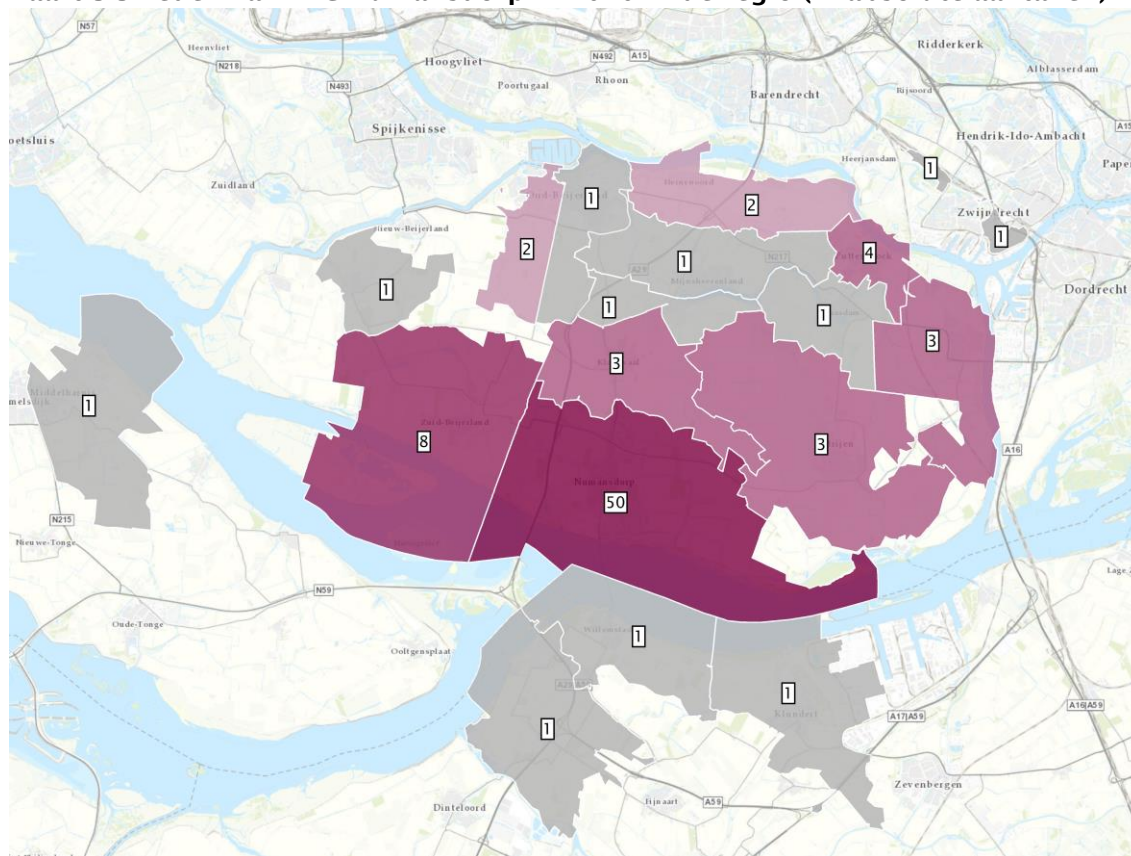

Bron: Zwembad De Waterstee. Bewerking: Mulier Instituut.

Verenigingszwemmen

Naast de verkochte kaarten van zwembad De Waterstee is ook een analyse gemaakt van de leden van ZPC Numansdorp (kaart 3.3)⁶. De leden van de vereniging zijn vooral afkomstig uit Numansdorp (63%) en in mindere mate uit omliggende kernen als Zuid-Beijerland (10%). Ongeveer 13 procent van de leden van de zwemvereniging is afkomstig van buiten de gemeente.⁷

Kaart 3.3 Leden van ZPC Numansdorp in 2020 in de regio (in absolute aantallen)

Bron: ZPC Numansdorp. Bewerking: Mulier Instituut.

3.2 Verwacht aantal bezoekers

De verwachte bezoekaantallen worden op basis van het verzorgingsgebied en op basis van het animocijfer⁸ inzichtelijk gemaakt. Andres cum suis hebben in hun onderzoek in de gemeente Cromstrijen ook gewerkt met het berekenen van een animocijfer.⁹ Toen was de conclusie dat het zwembad in een

⁶ Voor de leden van de vereniging is geen uitvergroete kaart gemaakt, omdat de aantallen te klein waren om anonimiteit van de leden te waarborgen.

⁷ De woonplaatsen van deze groep zijn wel dermate divers dat deze de vraag oproepen of deze leden wellicht enige tijd per jaar woonachtig zijn in Hoeksche Waard en omgeving.

⁸ Een animocijfer is het aantal keren per jaar dat per hoofd van de bevolking een bezoek aan het zwembad wordt gebracht.

⁹ Andres cum suis (2017). *Gemeente Cromstrijen. Nieuwbouw overdekt zwembad De Waterstee. Haalbaarheidsverkenning*. Hoevelaken: Andres cum suis.

verzorgingsgebied van 13.000 inwoners ongeveer 60.000-80.000 bezoeken per jaar zou trekken. Het huidige animocijfer van zwembad De Waterstee is iets lager dan toen voorzien was, namelijk 4,7.

Wel zijn we in onze analyse uitgegaan van een iets groter verzorgingsgebied dan in de analyse van Andres cum suis. De keuze is gemaakt om met twee verzorgingsgebieden te werken: een klein verzorgingsgebied, passend bij een klein zwembad zoals het huidige bad, dat uitgaat van ongeveer 20.000 inwoners, en een groot verzorgingsgebied, passend bij een groter zwembad, van ongeveer 30.000 inwoners¹⁰.

In tabel 3.1 is te zien wat deze verzorgingsgebieden betekenen voor een potentieel bezoekaantal van een nieuw zwembad op basis van drie verschillende animocijfers¹¹. Uit een grove schatting van het bezoekaantal op basis van dit inwonertal en beschikbare animocijfers blijkt dat een klein verzorgingsgebied zal zorgen voor 80.000-100.000 bezoeken aan het nieuwe zwembad. Als wordt uitgegaan van een groter verzorgingsgebied, zullen de bezoekaantallen tussen de 120.000-150.000 bezoeken per jaar liggen.

Tabel 3.1 Bezoekaantallen nieuwe zwembad op jaarbasis in de gemeente Hoeksche Waard, berekend voor verschillende animocijfers

Animocijfer	4	4,7	5
Klein verzorgingsgebied	80.000	94.000	100.000
Groot verzorgingsgebied	120.000	141.000	150.000

3.3 Programmering en bezetting

Bezoekpotentie is niet alleen te koppelen aan het verzorgingsgebied, maar ook aan het aanbod. Als er op aantrekkelijke uren aantrekkelijk aanbod is, zullen naar verwachting relatief veel mensen gebruik maken van het zwembad. Daarnaast zijn factoren als bereikbaarheid, betaalbaarheid en uitstraling van het zwembad ook van belang om mensen te trekken. In deze paragraaf wordt verder ingegaan op het aanbod van het zwembad.

In de bijlage zijn voorbeeldprogrammeringen opgenomen die inzicht geven in de uren waarop verschillende activiteiten aangeboden kunnen worden in een groot en in een klein zwembad. In deze programmering is uitgegaan van een volledige bezetting van het zwembad. In de praktijk blijkt vaak, op basis van het verzorgingsgebied en de behoefte aan specifieke activiteiten, dat niet al deze uren worden ingezet. Ter illustratie: in het huidige zwembad De Waterstee wordt momenteel 57 uur per week aangeboden in het wedstrijdbassin en 41 uur per week in het instructiebassin. In deze voorbeeldprogrammering wordt uitgegaan van 90 uur in de situatie van het kleine zwembad, en 90 uur voor het wedstrijdbassin en 78 uur voor het instructiebassin in de situatie van het grote zwembad. Waarom het toch nuttig is om naar deze programmering te kijken, is omdat die een beeld geeft van de momenten op de dag waarop bepaalde activiteiten kunnen plaatsvinden. Vanuit die momenten kunnen we kijken naar wanneer het druk is in het zwembad.

¹⁰ Klein verzorgingsgebied: Numansdorp, Nieuw-Beijerland, Zuid-Beijerland en Klaaswaal. Groot verzorgingsgebied: Numansdorp, Nieuw-Beijerland, Zuid-Beijerland, Klaaswaal, Piershil, Goudswaard en een deel van Strijen.

¹¹ Gebruikgemaakt van het rapport van Andres cum suis (2017) voor bepaling range animocijfers.

Een belangrijk verschil tussen de programmering in een groot en klein zwembad is het aantal activiteiten dat gelijktijdig in het zwembad wordt aangeboden. Vooral in de late middag en avonden kunnen in een groot zwembad meer verschillende activiteiten gelijktijdig plaatsvinden, terwijl in een klein zwembad vaker wordt uitgegaan van één activiteit. Verder geldt voor beide programmeringen dat de uren overdag waarschijnlijk niet volledig bezet zullen zijn, maar dat met name in de uren tussen 16:00-20:00 uur doordeweeks het meeste gebruik gemaakt zal worden van het zwembad voor de activiteiten leszwemmen, banenzwemmen en zwemsport. Op zaterdag zal met name de ochtend goed bezet zijn, vanwege de zwemles. In een groter zwembad zal het op zaterdag drukker zijn, vanwege de mogelijkheid om grotere wedstrijden te organiseren.

Qua parkeerdruk en verkeersdruk is de verwachting dat op leszwemmen en zwemsport de meeste mensen met de auto zullen afkomen. Dit zijn naar verwachting de uren waarop het zwembad het intensiefst wordt gebruikt. Zoals eerder al is aangegeven, moet met de andere activiteiten bij de school, in de sporthal, bij de beachsport en op de tennisbaan afgewogen worden wat de totale verkeersdruk hiervan is.

4. Ruimtelijke overwegingen

In dit hoofdstuk wordt kort gereflecteerd op het participatieproces over de ruimtelijke inpassing van de sportvoorzieningen aan de Meestooftaan. De auteurs zijn vooral als toehoorder betrokken geweest bij het proces en hebben hierin geen actieve rol gespeeld. De nadruk in dit hoofdstuk ligt op het beschrijven van de gemaakte keuzes in de vorm van een procesbeschrijving en een beschrijving van de mogelijke scenario's. In hoofdstuk 5 wordt hierop gereflecteerd.

4.1 Het proces

De hoofdvraag die voorlag was: op welke manier kunnen de voorzieningen voor de ijsvereniging, beachsportvelden, jeu de boules, club- en opbergruimte en een nieuw zwembad samengaan op het terrein aan tussen de Meestooftaan en de Zijplaan? Hiervoor heeft de gemeente Hoeksche Waard de volgende stappen genomen:

- gesprekken met verenigingen over hun wensen en mogelijkheden;
- gesprekken met de omwonenden over de aanpassingen aan hun leefomgeving;
- verkeerskundig onderzoek;
- ruimtelijke schets van mogelijkheden op het terrein.

Het proces is in november 2020 gestart met het in kaart brengen van wensen en knelpunten voor betrokken verenigingen en omwonenden. Voor omwonenden zijn verkeersdruk, geluidsoverlast en parkeerdruk belangrijke thema's waar rekening mee gehouden moet worden. Voor de verenigingen is van belang dat eerder gemaakte afspraken worden behouden (zoals de 80-procentnorm), dat zij voldoende ruimte hebben voor hun activiteiten en dat er voldoende parkeercapaciteit is.

Op basis hiervan heeft stedenbouwkundig adviesbureau Wissing modelschetsen van de mogelijke inpassing van de verschillende faciliteiten voor de verenigingen gemaakt. Op dit moment bestaat het terrein uit club- en opbergruimte, drie beachsportvelden, een jeu-de-boulesbaan en een bedijkt grasveld dat onder water kan worden gezet (om te schaatsen). Op basis van wensen vanuit de verenigingen is uitgegaan van: een zwembad (groot/klein), zes beachsportvelden, ruimte voor jeu de boules, club- en opbergruimte en een verharde ijsbaan van 333 meter. Op basis van deze modellen is vastgesteld dat er geen ruimte is voor de combinatie verharde ijsbaan van 333 meter en een zwembad op het terrein aan de Meestooftaan.

In december 2020 gaven de verenigingen aan zich onvoldoende gehoord te voelen in het participatieproces. Toen zijn nieuwe afspraken gemaakt. De belangrijkste afspraken gingen over de go-/no-go-momenten, namelijk dat 80 procent van de ruimte beschikbaar moet blijven voor de bestaande verenigingen, het verkeerskundig onderzoek moet aantonen dat de extra verkeersbewegingen geen problemen opleveren en het project in termen van kosten voor de gemeente haalbaar moet zijn.

Na het maken van deze afspraken is doorgepraat over de mogelijkheden die de locatie Meestooftaan kan bieden. De locatie blijft namelijk met name interessant voor de kansen voor een verharde ijsbaan voor de ijsvereniging, in combinatie met een zwembad. Het bleek onvermijdelijk dat er enkele concessies gedaan moesten worden, vanwege het gebrek aan ruimte.

De gemeente heeft nog enkele gesprekken met de verenigingen gevoerd. Hierin zijn concessies besproken. Voor de ijsvereniging is gekeken naar de mogelijkheid van een kleinere baan. Daarnaast is parkeren voorzien op een ander terrein vlak bij locatie Meestooftaan. Gelijktijdig blijkt uit het verkeerskundig onderzoek dat de verwachte toename in het verkeer binnen de normen ligt. Verkeerskundig liggen er nog wel vraagstukken over de belasting van de centrale as in Numansdorp. De gemeente kiest ervoor om deze vraagstukken in een losstaand project verder op te pakken. Voor dit project is de verkeerskundige situatie

geen breekpunt. Al deze ontwikkelingen zorgen ervoor dat stedenbouwkundig adviesbureau Wissing nieuwe modelschetsen heeft gemaakt, op basis waarvan het mogelijk lijkt alle gewenste voorzieningen te plaatsen op locatie Meestooftaan. Hierbij is ook rekening gehouden met de zorgen over de geluidsoverlast van het beachvolleybal.

In het begin was sprake van een moeizaam proces met uiteenlopende belangen en emoties, waarbij het de gemeente niet meteen lukte om tot een breed gedragen plan te komen. Recentelijk is daar verbetering in gekomen en zijn de verenigingen enthousiaster geworden over het idee van één sportpark met een centralisatie van faciliteiten. Belangrijk daarin is de welwillendheid en flexibele opstelling van de ijsvereniging om met de gemeente en andere verenigingen mee te denken over oplossingen. Dit leidt ertoe dat er een concreet scenario voorligt waarin aan ieders wensen wordt voldaan en het zwembad aan de Meestooftaan komt te liggen. De positie van de omwonenden in het proces is welwillend, maar er zijn nog wel zorgen over de impact van de bouw en het gebruik van de sportvoorzieningen op de lokale leefbaarheid.

4.2 De scenario's

Naar aanleiding van het proces met verenigingen, omwonenden en het stedenbouwkundig adviesbureau kan worden gesteld dat de Meestooftaan een potentiële locatie biedt om de verschillende gewenste sportvoorzieningen samen te brengen. Het samenbrengen van deze voorzieningen op deze locatie brengt wel enkele kaders met zich mee:

- De regeling met betrekking tot 80 procent van de ruimte voor de huidige gebruikers en 20 procent van de ruimte voor het zwembad moet gehandhaafd worden.
- De ijsvereniging geeft ten gunste van de andere gebruikers op het terrein ruimte op, die zij nu (bij vorst) gebruikt voor het maken van een onverharde natuurijsbaan. Zij is bereid hiervan af te stappen als er een verharde ijsbaan met koel-vriessysteem komt. Deze voorziening moet ervoor zorgen dat het gedurende een langere periode in het jaar mogelijk is in ijs te voorzien. Daarnaast kan de voorziening in de zomer gebruikt worden voor andere sporten. Als de vereniging niet over een verharde baan kan beschikken, gaat zij niet akkoord met de veranderingen aan het terrein.
- Voor het zwembad ligt de keuze nog open of het een groot (twee bassins) of klein zwembad (één bassin) gaat worden. Het college van B&W heeft een voorkeur uitgesproken voor een groot zwembad.

Uitgaande van de onzekerheid die er nog is over de financiële inbedding van het project zijn de volgende scenario's opgesteld:

1. Op locatie Meestooftaan wordt voorzien in een verharde ijsbaan, beachvolleybalvelden, een jeu-de-boulesvoorziening, club- en opbergruimte en een zwembad.
 - a. Er wordt voorzien in een groot zwembad (twee bassins).
 - b. Er wordt voorzien in een klein zwembad (één bassin).
2. Het nieuwe zwembad wordt niet op de locatie Meestooftaan gebouwd. Hierdoor zullen geen wijzigingen plaatsvinden in het gebruik van locatie Meestooftaan en wordt het zwembad op een andere locatie gerealiseerd.

Voor scenario 2 is niet duidelijk welke andere locatie mogelijkheden biedt. Een locatiestudie zou hierover meer duidelijkheid moeten geven. Op dit moment ziet de gemeente de Meestooftaan als eerste optie.

5. Conclusie

De gemeente Hoeksche Waard wil voorzien in een nieuw zwembad in Numansdorp. Locatie Meestooftaan is voorgedragen als locatie voor dit zwembad. Op dit moment maakt ijsvereniging Nooitgedagt gebruik van dit terrein, zijn er beachvolleybalvelden en ruimte voor jeu de boules en is er opbergruimte voor onder andere de hengelsportvereniging. In een proces met omwonenden, verenigingen en stedenbouwkundige schetsen is gekeken of locatie Meestooftaan mogelijkheden biedt voor het combineren van functies, waardoor bouw van een zwembad op deze locatie mogelijk en wenselijk wordt. De conclusie is dat locatie Meestooftaan de potentie heeft om de sportvoorzieningen te huisvesten op een manier die passend is voor alle partijen.

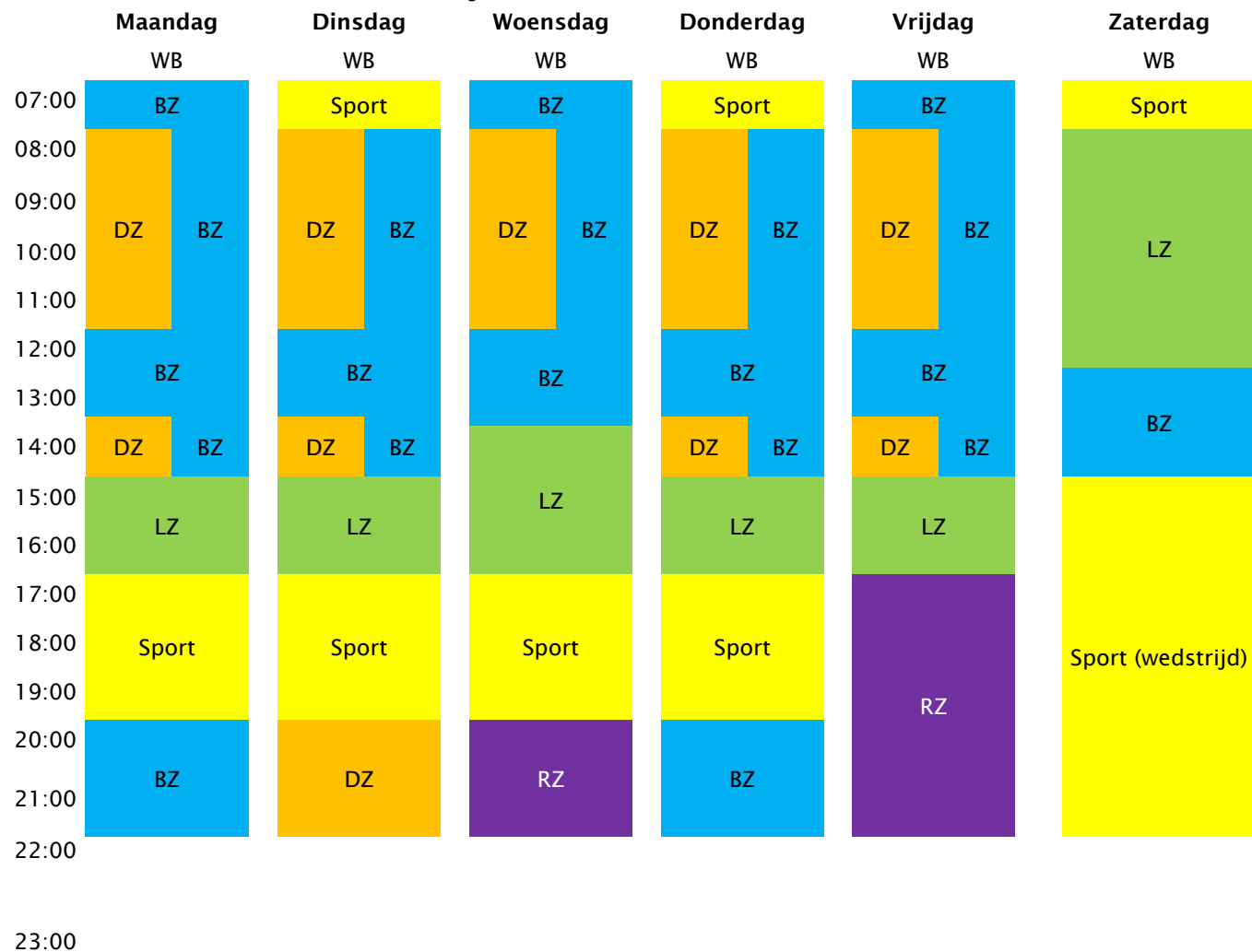
In deze fase zijn kosten en baten van de mogelijke veranderingen nog niet vooropgesteld. Hiervoor wilde de gemeente Hoeksche Waard mogelijk een MKBA laten uitvoeren. In het begin van dit project leek dit een logische keuze, maar door betrokkenheid bij het participatieproces en voortschrijdend inzicht zijn het Mulier Instituut en Rebel er niet van overtuigd dat een MKBA het beste instrument is om zicht te krijgen op de vragen die binnen de gemeente spelen.

Uit het participatieproces blijkt dat er één concreet voorstel ligt om alle voorzieningen gezamenlijk aan de Meestooftaan te realiseren, waar de betrokken verenigingen in geloven en waarbij de eventuele bezwaren van omwonenden ook voldoende kunnen worden weggenomen. Het alternatieve scenario, het zwembad op een andere locatie in Numansdorp, wordt op dit moment niet verder onderzocht. Er is geen mogelijke andere locatie vastgesteld, omdat het huidige voorstel een reële optie voor alle partijen lijkt.

Een MKBA is een instrument om op geobjectiveerde wijze scenario's tegen elkaar te wegen, maar op dit moment is er dus maar één plausibel scenario. Daarbinnen is nog een afweging te maken voor een klein of groot zwembad, maar dat verandert niets aan de stedenbouwkundige indeling van het terrein en raakt daarom (bijna) alleen de businesscase van het zwembad. Het advies van het Mulier Instituut en Rebel is om op korte termijn geen MKBA uit te laten voeren. Een MKBA is naar onze mening op dit moment een te zwaar instrument om de politieke besluitvorming te ondersteunen. Geadviseerd wordt om een businesscase te ontwikkelen voor de herontwikkeling van de locatie Meestooftaan, een kwalitatieve beschrijving van de verwachte maatschappelijke effecten op te stellen en de keuze voor een groot of klein zwembad te onderbouwen.

Bijlage 1 Voorbeeldprogrammering klein en groot zwembad

Situatie 1: zwembad met alleen een wedstrijdbassin

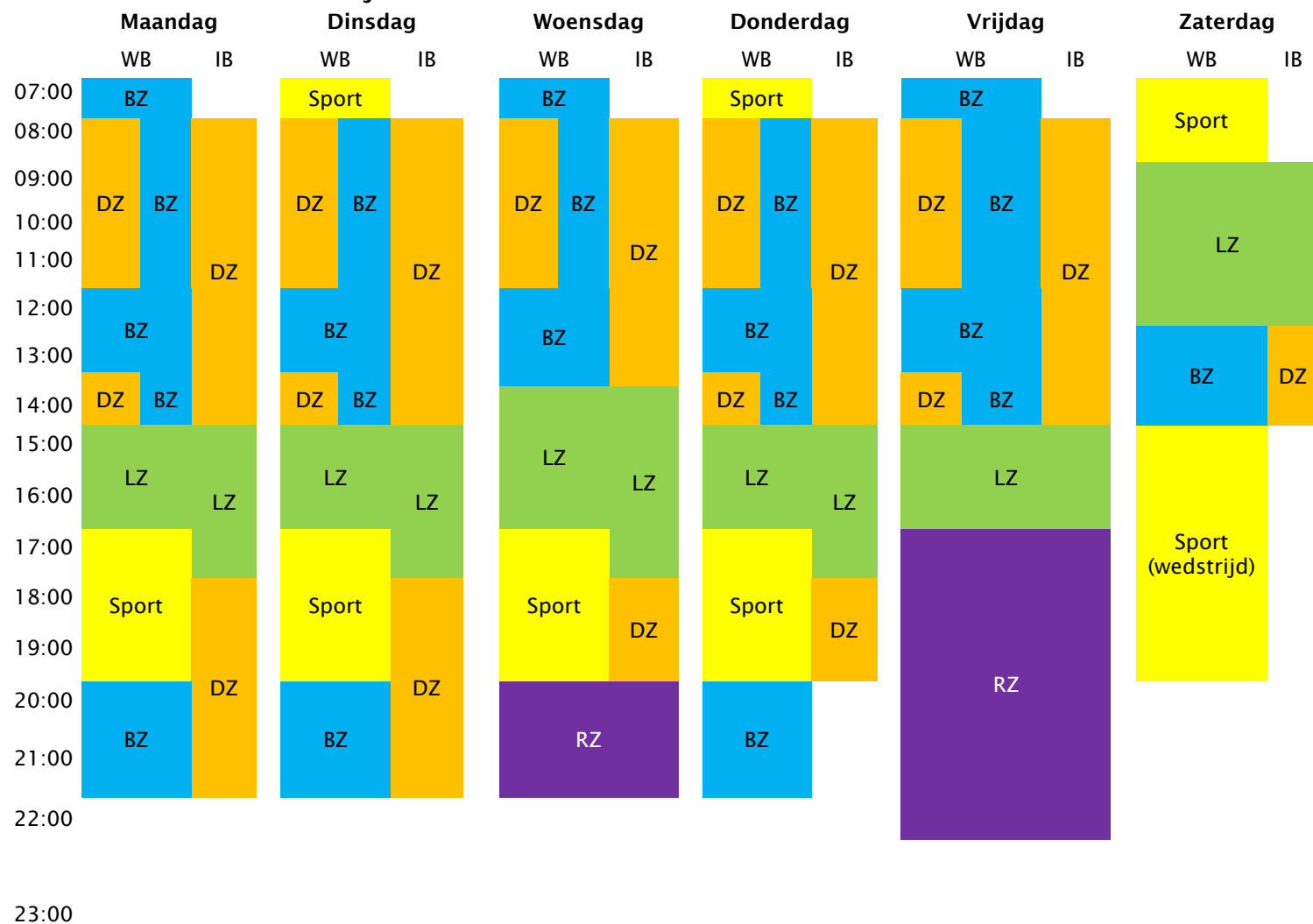

WB = wedstrijdbassin

Legenda:

Leren zwemmen (LZ)
Zwemsport
Banenzwemmen (BZ)
Doelgroepenzwemmen (DZ)
Recreatief zwemmen (RZ)

Situatie 2: zwembad met wedstrijdbassin en instructiebassin

Legenda:

Leren zwemmen (LZ)
Zwemsport
Banenzwemmen (BZ)
Doelgroepenzwemmen (DZ)
Recreatief zwemmen (RZ)

IB= instructiebassin | RB= Recreatiebassin

